

Externe reflectie Elektronica-ICT

maart 2017

Externe reflectie Elektronica-ICT

Datum	dinsdag 7 maart 2017
Commissie	
Voorzitter	Peter Van Petegem, gewoon hoogleraar onderwijskunde, Faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Antwerpen
Commissieleden	<ul style="list-style-type: none"> - Hans Mulder, managing director van Venture Informatisering Adviesgroep N.V., Prof. dr. aan de Universiteit Antwerpen, de Antwerp Management School en de Nederlandse Politieacademie - Wim De Smet, CTO Securelink - Jos Parmentier, opleidingshoofd biomedische laboratoriumtechnologie Odisee, ankerpersoon kwaliteit studiegebied Gezondheidszorg - Evelien Van Santfoort, studente Energietechnologie
Verslaggever	Els Alaerts, medewerker dienst Onderwijs en Kwaliteit Odisee
Opleiding	
Directeur	<u>Speeddating + groepsgesprek:</u> Ans Mouton, directeur studiegebied Industriële Wetenschappen
Opleidingshoofd	<u>Speeddating + groepsgesprek:</u> Peter Demeester, opleidingshoofd E-ICT, docent programmeren
Docenten	<u>Speeddating + groepsgesprek:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Kevin Picalausa, docent web, ankerpersoon internationalisering ICT - Sven Knockaert, docent infrastructuur, stage- en bachelorproefcoördinator <u>Speeddating</u> <ul style="list-style-type: none"> - Piet Coussens, coördinator afstudeerrichting ELO, stage- en bachelorproefcoördinator - Sven Sanders, docent, OPO-verantwoordelijke Project 1 <u>Groepsgesprek:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Alex De Smet, docent infrastructuur en systeembeheer - Dirk Claus, docent ELO, laboverantwoordelijke elektronica-uitvoeringstechniek - Katja Verbeek, docent programmeren, ankerpersoon SGOR (studiegebiedonderzoeksraad) - Kristien Van Assche, docent programmeren, trajectbegeleiding ICT
Studenten	<u>Speeddating:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Heleen De Meyer, studente ICT - Brecht Van Eeckhout, student ELO <u>Groepsgesprek:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Nick Van Cauter, student ICT
Werkveld/alumni	<u>Speeddating:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Niels Timmermans, oud-student ICT - Kevin Verniers, oud-student ELO <u>Groepsgesprek:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Maarten Van den Brande, oud-student ICT

1. Inleiding

De externe reflectie kadert in de bewaking van de opleidingskwaliteit in eigen regie binnen Odisee: het zogenaamde ASTOR-traject (**A**udit, **S**tuDiemateriaal, **T**oetscommissie, **O**pleidingsevaluatie en **R**eflectie). De externe reflectie sluit het ASTOR-traject af. Daarbij wordt door een onafhankelijke commissie, onder supervisie van de cel kwaliteitszorg van de VLUHR, nagegaan of de praktijk van de opleiding beantwoordt aan de visie van de opleiding, in overeenstemming is met de missie en speerpunten van Odisee en spoort met een aantal kwaliteitscriteria.

De externe reflectie vindt plaats gedurende één dag en omvat volgende elementen:

- **deskresearch** waarbij de commissieleden de kwaliteitsfiches van de opleiding en het daarbij horende stavingsmateriaal doornemen;
- **speeddating** waarbij de commissieleden tijdens vier individuele gesprekken vragen kunnen stellen aan een vertegenwoordiger van het beleid, van docenten, van studenten en van het werkveld/de alumni;
- een **groepsgesprek** tussen de commissie en vertegenwoordigers van de opleiding (beleid, docenten, studenten, werkveld/alumni);
- een **afsluitend overleg** waarbij de commissie per kwaliteitskenmerk de belangrijkste conclusies noteert;
- een **afronde moment** waarbij de belangrijkste bevindingen worden meegedeeld aan het opleidingshoofd en de studiegebieddirecteur.

Het voorliggende rapport bestaat uit twee delen. Het bevat enerzijds een verslag met de bevindingen van de commissie over een aantal kwaliteitskenmerken, samen met een aantal tips voor de toekomst. Afrondend kan de commissie een goede praktijk benoemen die door de leden bijzonder werd gewaardeerd en/of een kritische vraag voorleggen waarmee de commissie de opleiding wil uitdagen. Anderzijds is ook een verslag van het groepsgesprek van de commissie met de vertegenwoordigers van de opleiding als bijlage toegevoegd.

2. Rapportering per kwaliteitskenmerk

1-Profiel, leerresultaten en curriculum

Kwaliteitskenmerk
<p>De opleiding heeft een duidelijk, specifiek profiel dat aansluit bij de onderwijsvisie van het studiegebied evenals bij de missie en de strategische speerpunten van de instelling. Uit de acties van het Strategie en werkingsplan en ander informatief of demonstratief materiaal (o.a. verslagen van het kernteam) blijkt dat de opleiding essentiële elementen uit de onderwijsvisie in de onderwijspraktijk realiseert.</p>
<p>De leerresultaten van de opleiding vormen een heldere en specifieke invulling van de internationaal en landelijk gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten. De leerresultaten zijn geconcretiseerd in kerndoelen, gekoppeld aan opleidingsonderdelen en met het nagestreefde beheersingsniveau zoals beschreven in het competentiemodel van Odisee. Dit is verifieerbaar in een in de ECTS-fiches en in een matrix waar de relatie tussen de kerndoelen van de opleiding en de opleidingsonderdelen zichtbaar wordt.</p>
<p>Het curriculum van de opleiding sluit aan bij de meest recente ontwikkelingen in het vakgebied, in het werkveld en is maatschappelijk relevant. In het studiemateriaal van de kerndisciplines van de opleiding komen actuele vakinhouden aan bod. De betrokkenheid van het werkveld bij de evaluatie en ontwikkeling van het curriculum is gedocumenteerd (o.a. verslagen van de resonantieraad, de focusgesprekken met docenten over structurele interactie met het werkveld). De impact van resultaten en activiteiten uit onderzoek en dienstverlening op het onderwijs worden exemplarisch aangetoond.</p>

De opleiding maakt gebruik van een duidelijke visie, profiel en leerresultaten. Het curriculum is afgestemd op de praktijk en heeft naast de technische aspecten ook aandacht voor o.a. projectmanagement, soft skills, enz. In vergelijking met andere opleidingen kent de opleiding doorheen het traject een beperkte uitval van studenten. De kwaliteit van de afgestudeerden blijkt o.a. uit de hoge tewerkstellingsgraad meteen na afstuderen.

Tips voor de toekomst

- De commissie is van mening dat de opleiding de kracht van de combinatie van de twee afstudeerrichtingen nog meer kan gebruiken om zich te profileren.
- Hoewel in het curriculum de nodige aandacht wordt besteed aan projectmanagement en soft skills, blijkt dat niet uit het schema van het curriculum, m.a.w. op papier lijkt het curriculum louter te bestaan uit technische aspecten. De commissie adviseert de opleiding om dit meer zichtbaar te maken in het curriculum. Hetzelfde geldt voor het aspect internationalisering. De commissie stelde vast dat er in praktijk meer gebeurt dan op papier wordt gepresenteerd.
- De verbindende schakel tussen de twee afstudeerrichtingen lijkt op dit moment te ontbreken in het curriculum. De commissie adviseert de opleiding hier aan tegemoet te komen, bv. door meer aandacht voor data sciences (niet alleen verzamelen, maar ook interpreteren en gebruiken van cijfers).

2-Onderwijsleeromgeving en evaluatie

Kwaliteitskenmerk

De onderwijsleeromgeving stimuleert de studenten om een actieve rol te spelen in het leerproces en draagt bij tot een vlotte studievoortgang. Aansluitend op het assessment van het **studiemateriaal** door studenten zijn er, waar nodig, verbeteracties opgestart. Uit de inventaris van de **didactische werkvormen** blijkt een variatie en een afstemming op de opleidingsfases. Een exemplarische **showcase** toont de aansluiting van de leeromgeving bij de diversiteit in de studentenpopulatie, de talentontwikkeling van studenten en de interactie met het werkveld. Uit de **opleidingsevaluatie door studenten** blijkt algemene tevredenheid over de onderwijsleeromgeving

De beoordeling van studenten weerspiegelt het leerproces en concretiseert de beoogde leerresultaten. De **inventaris van evaluatievormen** in de opleiding toont een variatie die recht doet aan diverse leerstijlen in de studentenpopulatie. De opleiding realiseert een adequate verhouding tussen **ontwikkelingsgerichte feedback** (formatief) en **eindbeoordeling** van studenten (summatief). Uit de verslagen van de toetscommissie blijkt dat **niveau 6** werd behaald en dat andere aanbevelingen van de **toetscommissies** worden opgevolgd.

De opleiding maakt gebruik van een actieve, transparante en up-to-date leeromgeving. Opleidingsonderdelen worden gedragen door verschillende docenten, die samen verantwoordelijk zijn voor de inhoud en evaluatie van het opleidingsonderdeel. Binnen de opleiding wordt gebruik gemaakt van summatieve en formatieve toetsvormen. Studenten krijgen de kans talentgericht te ontwikkelen en persoonlijke keuzes te maken op basis van interesse, bv. keuze van stageopdrachten, projecten,...

Tip voor de toekomst

- Aangezien de opleiding recente evoluties snel opvolgt, bevindt ze zich in een continu proces van onderwijsontwikkeling. De commissie adviseert de opleiding de nodige aandacht te hebben voor continue monitoring en borging van die ontwikkelingen.

3-Informatie, voorzieningen en begeleiding van studenten

Kwaliteitskenmerk
<p>De opleiding verstrekt volledige en gemakkelijk leesbare informatie over alle fasen van de studieloopbaan. Studenten vinden op het studentenportaal of de website op gepaste tijdstippen correcte en heldere informatie over o.a. de programma-opbouw, het onderwijs- en examenreglement, de studietrajectbegeleiding, de examenresultaten. Uit de opleidingsevaluatie door studenten blijkt algemene tevredenheid over de informatievoorzieningen.</p> <p>Uit een beknopte beschrijving van de opleidingsspecifieke voorzieningen op het vlak van bibliotheek, ICT, infrastructuur, sociale voorzieningen blijkt dat deze makkelijke toegankelijk zijn en adequaat in relatie tot de ambities van het studiegebied en de opleiding.</p> <p>De opleiding beschikt over (meet-)gegevens over studie (traject) begeleiding en in-, door- en uitstroom van studenten en heeft, waar nodig, verbeteracties geïnitieerd. Uit de opleidingsevaluatie door studenten blijkt algemene tevredenheid over de infrastructuur en begeleiding.</p>

Voor studenten is zeer duidelijke en uitgebreide informatie over de opleiding beschikbaar, o.a. op de eigen website van de opleiding. Er is een goed contact tussen studenten en docenten. Studenten kunnen zowel voor inhoudelijke als persoonlijke begeleiding rekenen op het team. In de mate van het mogelijke wordt gezocht naar individuele oplossingen. De meerdaagse Boot.ini is een krachtig instrument en bevordert zowel het contact tussen studenten onderling als het contact tussen studenten en docenten.

Tips voor de toekomst

- De commissie adviseert de opleiding om voor Boot.ini nog meer samen te werken met bedrijven.
- De commissie is van mening dat de opleiding meer gebruik kan maken van de input van studenten(vertegenwoordigers). Aangezien de opleiding snel inspeelt op evoluties in het werkveld is het belangrijk om hierover structureel inhoudelijke feedback te krijgen van studenten. Het zou goed zijn om een studentenvertegenwoordiger uit te nodigen voor het kernteam.

4-Betrokkenheid en expertise van stakeholders

Kwaliteitskenmerk

De voor de opleiding ingezette docenten bieden de studenten optimaal de mogelijkheid om leerresultaten te behalen. De CV's van het onderwijzend personeel sluiten goed aan bij de toegewezen onderwijsopdracht. Uit de studentenbevraging over het **didactisch handelen** van de docenten (BOLA's – beoordeling onderwijsleeractiviteiten) blijkt algemene tevredenheid en/of zijn **verbeteracties** geïnitieerd. Er zijn **maatregelen professionalisering** die de onderwijsontwikkeling en –innovatie in het studiegebied stimuleren.

De opleiding stimuleert **betrokkenheid** van interne en externe stakeholders, onafhankelijke peers en experts bij onderwijs en kwaliteitszorg. De opleiding biedt recente voorbeelden aan van een actieve en verankerde participatie van **studentenvertegenwoordigers**. De samenwerking tussen **werkveldvertegenwoordigers /andere partners** en de opleiding heeft een meerwaarde voor beide partijen.

Stakeholders worden op verschillende manieren betrokken, hun expertise wordt veelzijdig ingezet. Enkele mooie voorbeelden zijn de resonantieraad, het inzetten van gastsprekers, de organisatie van Boot.ini, enz. De opleiding slaagt er op die manier in om up-to-date te blijven door de markt van nabij te volgen en snel in te spelen op nieuwe evoluties.

Tips voor de toekomst

- De commissie adviseert de opleiding te bewaken dat de docenten voldoende tijd hebben om up-to-date te blijven, om bijscholingen te volgen, om te participeren in het werkveld, ...

5-Focusdossier: internationalisering

Kwaliteitskenmerk
In het dossier rond internationalisering toont de opleiding dat zij een internationale leeromgeving creëert.

Binnen de opleiding zijn duidelijke mobiliteitsopties uitgewerkt, en dit zowel voor studie als voor stage en zowel binnen als buiten Europa. Verder besteedt de opleiding ook de nodige aandacht aan ontwikkelingssamenwerking en internationalisation@home. De vooropgestelde 20-20-norm wordt nagenoeg gehaald door de opleiding.

Tips voor de toekomst

- De commissie adviseert de opleiding om verder in te zetten op het aantrekken van buitenlandse studenten, maar is zich tegelijkertijd bewust van de belemmeringen die er zijn voor het aanbieden van een Engelstalig curriculum.
- De commissie is van mening dat de ambitie van de opleiding met betrekking tot het aantal uitgaande docenten hoger mag liggen. De vraag kan gesteld worden of niet van alle docenten in het hoger onderwijs verwacht mag worden dat ze buitenlandse ervaring opdoen.

6-Algemeen

De commissie drukt appreciatie uit voor de betrokkenheid van alle teamleden; de commissie leerde een efficiënt en dynamisch team kennen. Terwijl in de ingevulde matrix nog een aantal velden blanco bleven, bleek uit de gesprekken dat er in de praktijk veel meer gebeurt dan op papier staat. Het team mag hiermee volgens de commissie meer naar buiten treden en zich minder bescheiden opstellen.

Rekening houdend met de snelle cyclus van veranderingen en het voortdurend inspelen door de opleiding op deze snelle cyclus, wenst de commissie volgende kritische vraag aan de opleiding voor te leggen: op welke manier kan de opleiding garanderen dat deze snelle verandercyclus overeenkomt met de kwaliteitscyclus en dat de wijzigingen voldoende geborgd kunnen worden?

De commissie wenst de opleiding ten slotte nog attent te maken op de risico's van de huidige werkwijze wat betreft de analyse van beschikbare meetresultaten. Hoewel alle teamleden de volledige set van meetresultaten kunnen inkijken, situeert de analyse van de resultaten zich hoofdzakelijk bij het opleidingshoofd. Het is volgens de commissie wenselijk om deze werkwijze in de toekomst nader te bekijken en bij te stellen.

3. Bijlage - Verslag van het groepsgesprek

Na verwelkoming van de vertegenwoordigers van de opleiding door de voorzitter, wordt de bedoeling van het groepsgesprek kort toegelicht. Tijdens het gesprek zullen de commissieleden een aantal thema's aanhalen waarbij ze, na de deskresearch en speeddating, nog verdere verdieping of verduidelijking nodig hebben.

Het gesprek start met de algemene vaststelling van de commissie dat er een onderscheid lijkt te zijn tussen het **proces** en het **product** van deze externe reflectie. Een aantal van de documenten ter inzage tijdens de deskresearch zijn verouderd. Tijdens de speeddates kregen de commissieleden veel aanvullende informatie en zicht op de voortgang van de voorbije jaren. Op basis daarvan heeft de commissie vastgesteld dat er in de praktijk veel meer gebeurt dan kon worden opgemaakt uit het stavingsmateriaal. De commissie stelt daarom de vraag naar de werkwijze die de opleiding heeft gevolgd om dit proces voor te bereiden. Het opleidingshoofd verzamelde beschikbaar stavingsmateriaal, o.a. meetresultaten, rapporten, verslagen, enz. Tijdens een tweedaagse werden de fiches uitgewerkt in deelgroepen en teruggekoppeld aan het volledige team. Vervolgens werd een samenvattende presentatie gemaakt. Het is een bewuste keuze om uitsluitend te werken met beschikbaar stavingsmateriaal van de opleiding en materiaal ter beschikking gesteld door o.a. de dienst onderwijs en kwaliteit en geen extra metingen uit te voeren. De opleiding volgt immers het instellingsbreed meetplan zodat studenten niet overbevraagd worden.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding gedragen wordt door een **dynamisch team** dat snel evolueert en waar veel ruimte is voor overleg, experimenten,... Op deze manier wordt snel gereageerd op **evoluties in het werkveld**. Een nadeel hiervan is dat nieuwe acties niet altijd gedocumenteerd zijn. De opleiding geeft aan dat deze manier van werken vergelijkbaar is met de realiteit van werken binnen de IT-wereld. Het is wellicht ook door deze manier van werken dat de commissie doorheen de reflectiedag een gap vaststelde tussen de fiches en het bewijsmateriaal enerzijds en de realiteit die uit de verschillende gesprekken is gebleken anderzijds.

Op de vraag naar het functioneren van het **analyseteam** in de opleiding, wordt aangegeven dat het opleidingshoofd de rol opneemt van eerste filter wanneer er nieuwe meetresultaten binnenkomen. De volledige resultaten worden wel altijd ter beschikking gesteld van alle teamleden. Op basis van de analyse door het opleidingshoofd worden de relevante resultaten geagendeerd op het kernteam. Binnen het studiegebied werd er bewust voor gekozen om niet te werken met een apart analyseteam, maar om het kernteam de rol van analyseteam te laten opnemen. Op die manier kan binnen het kernteam doorheen het jaar dynamisch worden omgegaan met de meetresultaten.

Op de vraag waarom **internationalisering** belangrijk is in het profiel van de opleiding, wordt verwezen naar het belang van internationalisering in de huidige maatschappij. Dankzij internationalisering doen studenten niet alleen kennis op in het buitenland, maar het is ook belangrijk in de groei naar zelfstandigheid. Het doel van internationalisering is emanciperen; studenten evolueren van sturing naar zelfsturing. Studenten krijgen zo ook de kans om internationale informatie binnen te brengen in de stage- en werkveldcontext. Studenten komen na afstuderen in een mondiale context terecht, het is dus belangrijk met die mindset te starten in de opleiding.

Binnen Odisee is Elektronica-ICT een van de opleidingen met het hoogste aantal uitgaande studenten. De focus ligt op dit moment eerder op uitgaande dan op inkomende studenten. Voor de inkomende studenten is de taal vaak een probleem. Wanneer de opleiding een Engelstalig programma wil aanbieden, moet dat samen met de Nederlandstalige variant en voor die combinatie

zijn op dit moment te weinig middelen. Een volwaardig Engelstalig programma is dus niet mogelijk, er wordt wel nagedacht over de uitwerking van enkele Engelstalige modules of keuzevakken.

Voor studenten worden regelmatig informatiesessies georganiseerd over de internationale mogelijkheden, o.a. stage in het buitenland, ontwikkelingsamenwerking, werken in internationale context van thuis uit, enz. Studenten moeten geslaagd zijn voor de technische vakken alvorens ze op internationalisering kunnen gaan. De taalvakken bieden ondersteuning door o.a. de focus op communicatie, presenteren, werken in team. Vanaf het 1ste jaar wordt gebruik gemaakt van Engelstalig studiemateriaal. Internationale partners moeten voldoen aan een aantal criteria die telkens worden afgetoetst. Voor internationale stageplaatsen gelden meer criteria dan voor binnenlandse stageplaatsen.

In de fiches staat beschreven dat het moeilijk is om te starten met de **internationale validering van de leerresultaten**. Op de vraag naar verduidelijking hierover wordt aangegeven dat het moeilijk is om een buitenlandse hogeschool of universiteit te vinden waarvan de leerresultaten overeenstemmen met de eigen leerresultaten. Benchmarking gebeurt wel gedeeltelijk met opleidingen die min of meer vergelijkbaar zijn.

In de fiches wordt aangegeven dat er geen verband is tussen de **studieresultaten** in het 1ste jaar en de **vooropleiding**. Anderzijds wordt ook aangehaald dat de opleiding meer wil inzetten op de individuele coaching van studenten in functie van hun vooropleiding, diverse voorkennis. De commissie vraagt zich af of beide uitspraken niet tegengesteld zijn. Aangezien alle vakken starten bij het begin, hebben alle studenten in principe dezelfde slaagkans. Studenten met een bepaalde voorkennis, kunnen sneller mee voor bepaalde opleidingsonderdelen. Studenten die worden afgeschrikt door opleidingsonderdelen waarvoor ze geen voorkennis hebben, kunnen extra ondersteuning krijgen voor die vakken.

Op de vraag of ook **talentgericht** gewerkt wordt door bijvoorbeeld studenten die al voldoende competenties hebben voor bepaalde onderdelen, een ander aanbod te doen of vrij te stellen, geeft de opleiding aan dat hierover wordt nagedacht in het team. Een mogelijkheid is om studenten bepaalde testen te laten doen in functie van vrijstellingen. Hierbij wordt opgemerkt dat het toekennen van vrijstellingen moeilijk kan liggen, bv. voor gelijkaardige vakken aan andere hogescholen, blijkt de inhoud toch niet altijd gelijkaardig te zijn. Een andere mogelijkheid is om die studenten een grotere uitdaging te bieden. Het team denkt na over de concrete mogelijkheden in dit verband, rekening houdend met een aantal praktisch-organisatorische aspecten die dan moeten worden opgelost. Er zijn al opleidingsonderdelen waarvoor het mogelijk is een test af te leggen en op basis daarvan eventueel onmiddellijk in te stappen in een volgende module.

De commissie stelt zich de vraag of er geen **spanningsveld** zit tussen het **talentdiscours** binnen Odisee en het **curriculum** van de opleiding. De opleiding geeft in dit kader aan dat de aandacht voor de talenten van studenten zich ook uit in de keuzemogelijkheden die studenten hebben binnen de opleiding, bv. met betrekking tot de invulling van projecten. Bepaalde projecten kunnen door de student, rekening houdend met een aantal algemene voorwaarden, ingevuld worden op basis van eigen talenten en interesses. Op die manier doorlopen studenten een uniek traject binnen de opleiding. Door de verschillende keuzes die studenten kunnen maken en de reflectiemechanismen die de opleiding daaraan koppelt, wordt de talentwerking geïntegreerd in het curriculum. De aanwezige student beaamt dit en verduidelijkt dat door de reflectiemechanismen snel duidelijk wordt op welke vlakken nog verbetering mogelijk is en of je als student volstaan hebt aan een vraag/opdracht. Op die manier leren studenten hun grenzen te verleggen.

In verband met de **Taalvast-test** staat in de fiches vermeld dat 70% van de studenten de norm behaalt. Op de vraag op welke manier de opleiding omgaat met de 30% studenten die de norm niet behaalt, wordt aangegeven dat die studenten in eerste instantie worden doorverwezen naar een ondersteunende tool waarmee ze op eigen initiatief aan de slag kunnen. Door de opleiding wordt niet opgevolgd op welke manier studenten hiermee omgaan. De Taalvast-test wordt eerder beschouwd als een instrument voor monitoring. In de opleiding wordt vooral skillsgebonden omgegaan met taal en specifieke aandacht besteed aan bv. communicatieve vaardigheden, wetenschappelijk rapporteren, academisch schrijven, projectvoorstellen schrijven, enz. Dit geldt voor alle studenten en niet alleen voor diegenen die minder goed scoren op Taalvast.

Er wordt vastgesteld dat docenten steeds minder tijd hebben om zich **bij te scholen** en de vele **innovaties en tendensen** op te volgen. De vraag kan gesteld worden of dit effect heeft op de kwaliteit van de opleiding. Om dit op te vangen denkt de opleiding o.a. na over de mogelijkheden om andere/nieuwe onderwijsvormen te gebruiken en op die manier meer ruimte te creëren voor andere activiteiten. In dit kader wordt ook gewezen op de discrepantie tussen het aantal studenten en de werkingsuitkering en de gevolgen daarvan voor de opleidingen. Vooral in een sector waarin continue verandering aan de orde is, is de nood aan extra werkingsmiddelen groot. Als voorbeeld wordt het studiemateriaal aangehaald dat voor bepaalde opleidingsonderdelen heel vaak geactualiseerd moet worden omwille van de snelle evolutie in de praktijk. Docenten wijzen er ook op dat het soms nodig is om in vakanties te studeren om bij te kunnen blijven met alle vernieuwingen in de sector.

Er wordt in dit verband ook op gewezen dat geen enkel opleidingsonderdeel door slecht één docent gedragen wordt. Het feit dat meerdere docenten samen verantwoordelijk zijn voor het bepalen van de inhoud, het opstellen en corrigeren van examens, ... is een belangrijk aspect in de kwaliteitsbewaking van de opleidingsonderdelen. Ook de onderlinge input tussen de twee afstudeerrichtingen, bv. tijdens het kernteam, wordt gebruikt om vakken inhoudelijk vorm te geven. Ten slotte wordt opgemerkt dat het met het oog op de opvolging van trends en de aanpassingen van het curriculum in functie daarvan, ook belangrijk is om studenten hierover te bevragen.

In het **werkveld** wordt regelmatig vastgesteld dat afgestudeerden een aantal **soft skills** onvoldoende onder de knie hebben. De opleiding is aan deze vaststelling tegemoet gekomen en speelt nu meer in op soft skills dan vroeger: studenten leren communiceren, rapporteren, presenteren, enz. De opleiding heeft zo rekening gehouden met de vraag vanuit het werkveld naar technisch geschoolde profielen die ook de nodige vaardigheden hebben om te communiceren, presenteren,... De opleiding gaat hierover ook in overleg met de resonantieraad, bv. bij wijzigingen in het programma. Voor bepaalde delen van het werkveld is er een overaanbod aan stageplaatsen en maken bedrijven steeds vaker gebruik van 'sollicitatieprocedures' voor het selecteren van stagiairs. Ook in dat verband zijn de soft skills belangrijk.

De aanwezige vertegenwoordigers van studenten en alumni beamen tijdens het gesprek het **positieve contact** tussen studenten en docenten. Docenten zijn vlot bereikbaar voor studenten en studenten hebben het gevoel met vragen e.d. terecht te kunnen bij docenten. **Boot.ini** is volgens hen een heel waardevol initiatief van de opleiding.